

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2018:33
ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING

Nybyggnation inom boplats- lämning Viby 344, Viby socken

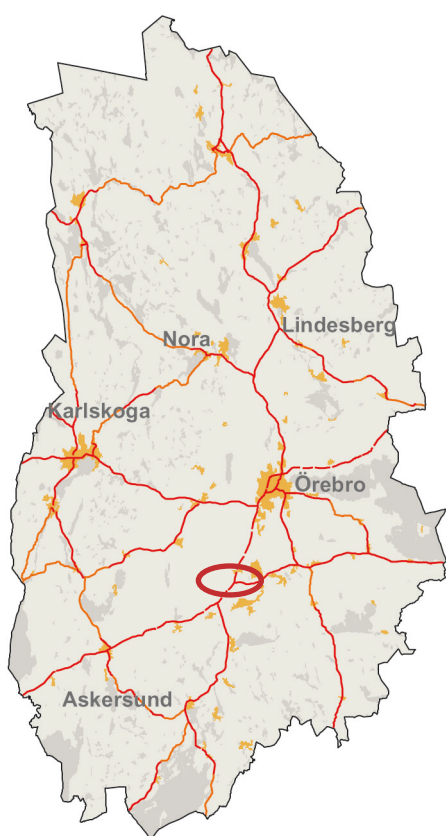
Viby 344
Norra Höga
Viby socken
Hallsbergs kommun
Närke
Johnny Rönngren

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

---

*Översiktskarta över Östergötlands län med platsen
för förundersökningarna markerat i rött.*

© 2018 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2018:33

Författare Johnny Rönngren

Grafisk form Nina Balknäs@Högtorps Diverse

Omslagsfoto Vy över utredningsområdet med schakt 10 närmast i bild.
Ytan bestod av gräsvall och aspskott. Foto från nordväst.

Foto Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2018:33

ARKEOLOGISK FÖRUNDERÖKNING

Nybyggnation inom boplats- lämning Viby 344, Viby socken

Viby 344
Norra Höga
Viby socken
Hallsbergs kommun
Närke

Johnny Rönngren

Lst dnr 431-5765-2017

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Örebro
Kommun	Hallsberg
Landskap	Närke
Socken	Viby
Fastighet	Norra Höga 1:23

Fornlämningsnummer	Viby 344
Lämningstyp	boplatz
Datering	förehistorisk

Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2018-01-08
Länsstyrelsens diarienummer	431-5765-2017
Arkeologgruppens projektnummer	Ag 2018_03

Projektleddare	Johnny Rönngren, Leif Karlenby
Fältersonal	Johnny Rönngren, Leif Karlenby

Undersökningstid	2018-07-09
Exploateringsyta	900 m ²
Undersökt yta	156 m ² , 64 löpmeter
Inmätningsteknik	RTK-GPS
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

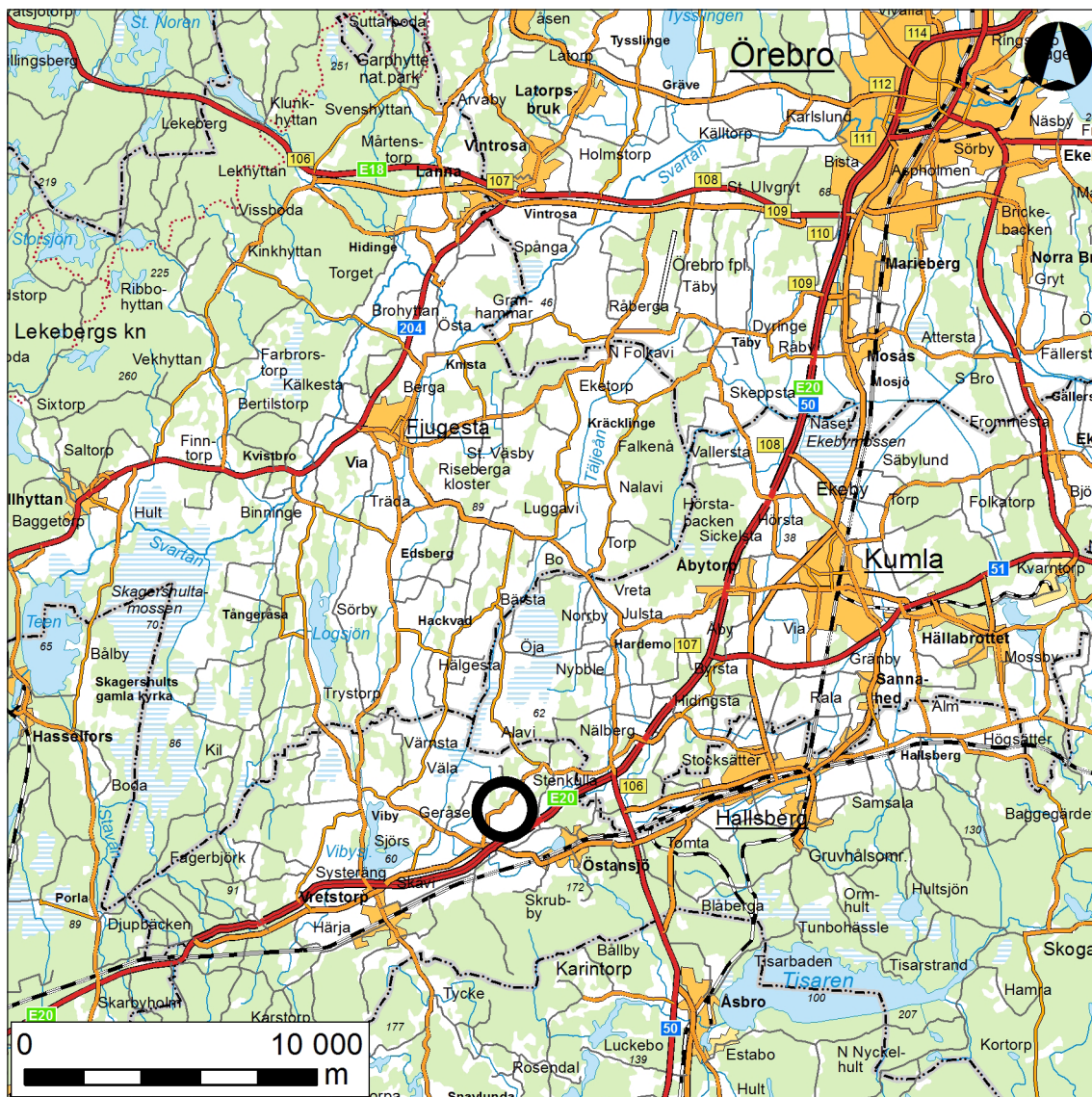
Fynd

Inga fynd påträffades.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	5
Inledning	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	7
Tidigare undersökningar.....	7
Syfte och frågeställningar	9
Metod och genomförande.....	11
Resultat.....	11
Tolkning.....	12
Referenser	14
Bilagor	15
<i>Bilaga 1. Schakttabell.....</i>	<i>15</i>

Figur 1. Översiktskarta över området vid med den aktuella undersökningsplatsen markerad med svart cirkel. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Arkeologgruppen AB fick i uppdrag av länsstyrelsen i Örebro län att utföra en arkeologisk förundersökning inom fastigheten Norra Höga 1:23. Vid en tidigare utförd utredning år 2014 hade ett flertal stolphål, en kokgrop och två härdar påträffats. Lämningarna tolkades höra till en boplats som erhöll fornlämningsnummer Viby 344.

Vid den aktuella förundersökningen, som omfattade den sydvästra delen av Viby 344, grävdes fyra schakt utan att något av antikvariskt intresse påträffades. Den berörda ytan av boplatsen tolkades därmed utgöra ett utkantsområde.

Inledning

I samband med att en privatperson önskade uppföra ett nybygge inom del av fastigheten Norra Höga 1:23 fick Arkeologgruppen AB i uppdrag att utföra en arkeologisk förundersökning. År 2014 utförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk utredning etapp 2 inom samma fastighet och då påträffades lämningar som tolkades utgöra en boplatslämning. Inför det aktuella arbetet skulle en förundersökning utföras inom den sydvästra delen av boplatsen Viby 344.

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan med undersökningsområdet markerat med svart. Undersökningsområdet täcker den sydvästra delen av boplatsslämning Viby 344. Skala 1:10 000.

Bakgrund och kulturmiljö

Undersökningsområdet är beläget i en fornlämningsrik bygd på en drumlin i Viby socken. På drumlinens norra och västra sida finns de stora gravfälten Viby 53:1 och Viby 47:1. Det senare är ett av Närke's största bygdegravfält från järnåldern, med omkring 200 gravar. I området förekommer även fem registrerade bytomter och fossil åkermark som vittnar om en tydlig närvaro i området från järnålder fram till historisk tid. Lämningar från förhistorisk tid finns också i form av en fyndplats för en flintyxa (Viby 142:1) och boplatslämningar av förhistorisk karaktär i Viby 344.

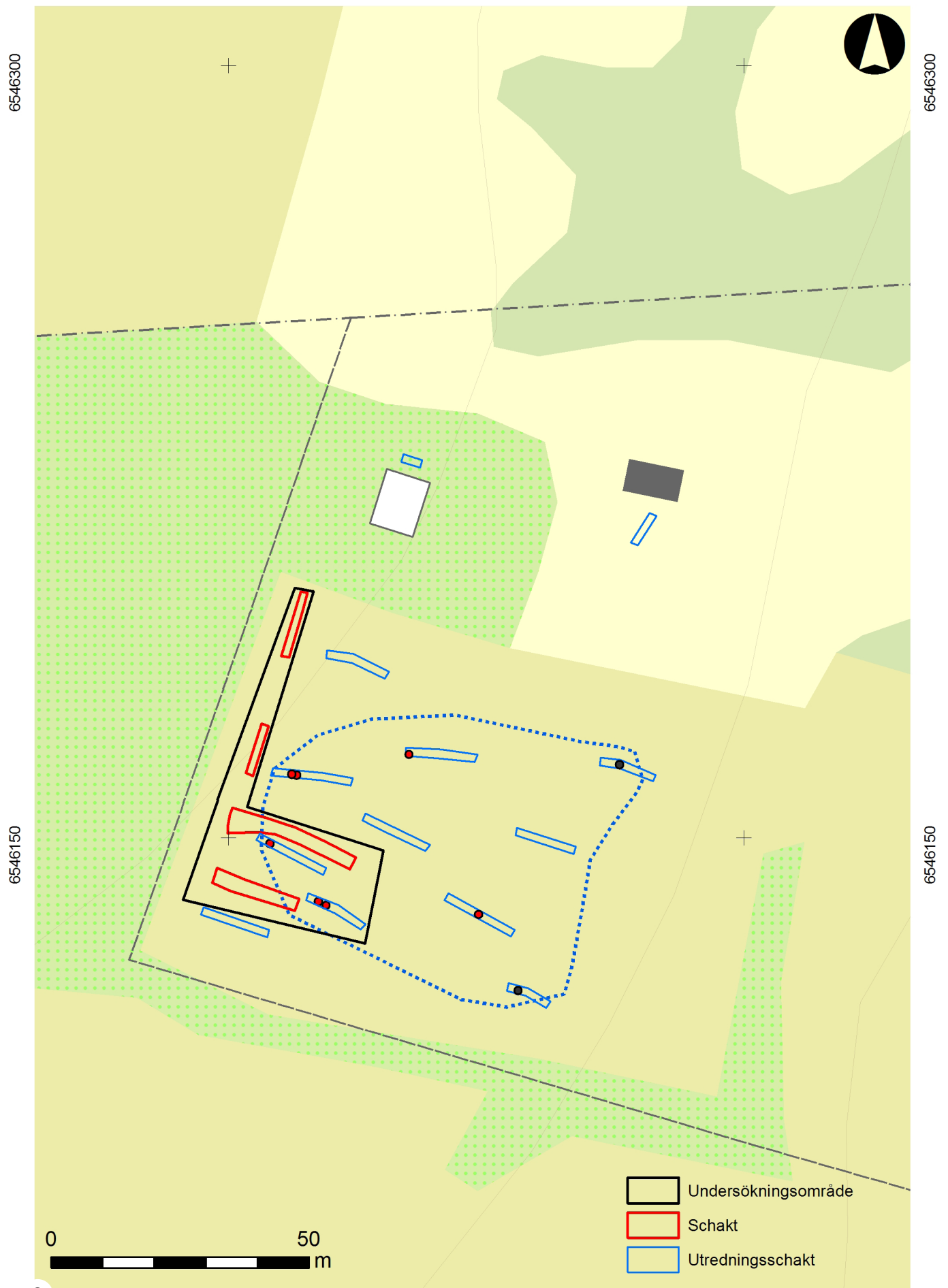
Enligt storskifteskartan år 1777 har platsen utgjort ängsmark ("Storängen") till gården Norra Höga, som sedan sent 1700-tal var ett kronoskattehemman (LMS Viby socken Höga nr 1-2: 1777). Under mitten av 1800-talet uppfördes ett torp, kallat Högeråsen, strax norr om undersökningsområdet och platsen för förundersökningen kom att ingå som en åkerplätt som hörde till torpet och brukades en bit in på 1900-talet.

Tidigare undersökningar

År 2014 utfördes en arkeologisk utredning av tomten Norra Höga 1:23 som resulterade i att boplatslämningar påträffades i form av ett flertal stolphål, en kokgrop och två hårdar (Rönngren 2015). År 2016 framrensades delar av sex gravar som utgjordes av stenpackningar inom Viby 47:1 i samband med nedgrävning av en markkabel omkring 900 meter norr om undersökningsområdet (Larsson 2017).

Omkring 300 meter väster om undersökningsområdet utfördes under våren 2018 en arkeologisk utredning inför en tomtavstyckning. Inga lämningar påträffades inom den planerade tomten (Rönngren 2018).

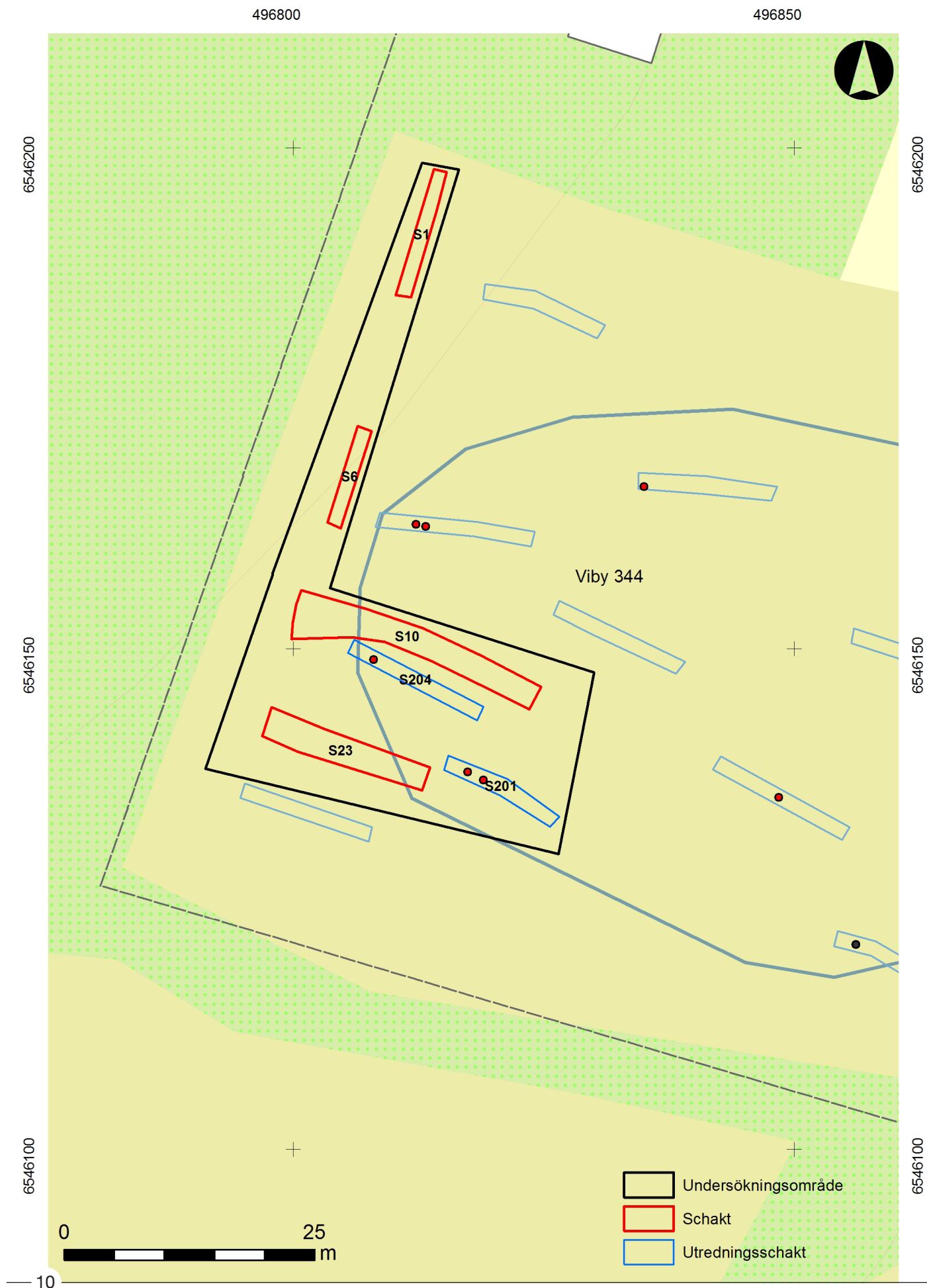
Syfte och frågeställningar

Uppdraget innebar att utföra en arkeologisk förundersökning av den del av fornlämning Viby 344 som berörs av de planerade bygg- och anläggningsarbetena inom fastigheten. Syftet med förundersökningen var följande:

1. Att skapa ett underlag för Länsstyrelsens bedömning av om tillstånd till att ta bort aktuell del av fornlämningen kan ges, genom att klargöra fornlämningens närmare art och omfattning. Detta skulle minst innefatta:

- *eventuell förekomst av kulturlager, deras karaktär och ålder*
- *eventuell förekomst av anläggningar och bedömning av deras typ, antal och ålder*
- *eventuellt fyndinnehåll, vilket ska inkludera en bedömning av fyndens typ, antal och ålder*
- *bedömning av fornlämningens bevarandegrad på aktuell plats*
- *rumslig avgränsning av fornlämningen inom exploateringsområdet*
- *bedömning av vilka typer av aktiviteter som ligger bakom de kulturlager, anläggningar och fynd som påträffas vid förundersökningen.*

2. Att klargöra i vad mån en arkeologisk undersökning måste utföras av aktuell del av fornlämningen innan bygg- och anläggningsverksamhet får ske inom området.

Figur 4. Detaljerad schaktplan med schakt från utredningen 2014 (markerade med blått) och dess tillhörande anläggningar, vilka utgjordes av tre stolphål inom förundersökningsområdet. Inga lämningar påträffades vid de schakt som grävdes vid förundersökningen (markerade med rött). Skala 1:500.

Figur 5. Schakt 6 i fögrunden och undersökningsområdet bortanför växthuset. Foto från norr.

Metod och genomförande

Det aktuella undersökningsområdet var omkring 900 kvadratmeter stort och bestod av gräsvall. Förundersökningen inleddes med att två schakt grävdes där en infartsväg till tomten var planerad. Därefter grävdes två större schakt inom platsen för tomten där ett hus var tänkt att uppföras. Sammanlagt grävdes fyra schakt om 156 kvadratmeter vilket utgör omkring 16 procent av ytan.

Schakten grävdes skiktvis ned till den sterila moränen utan att arkeologiska lämningar påträffades. Schakten dokumenterades därefter skriftligt, fotograferades och mättes in med RTK-GPS. Mätfiler fördes över i det digitala dokumentationssystem Intrasis 3. Efterbehandling av digitala data skedde i ArcGis 10.3.1 All inmätning gjordes i SWEREF 99 TM.

På grund av tekniska förhinder kunde ingen metalledetektering av ytan utföras. En enklare sökning med en pin-pointer detektor utfördes vid skiktvis avbaning av schakten samt vid genomsökning av schaktmassorna utan att fynd påträffades.

Resultat

Vid fältarbetet påträffades inga lämningar inom boplatsytan. Alla schakt utfördes av likartad stratigrafi, vilket bestod av omkring 0,1–0,2 meter djup matjord följt av grusig morän i botten. Schakt 10 och 23 grävdes i syfte att försöka finna stolphål som legat parallellt med stolphål funna vid utredningen år 2014. Schakt 1 och 6 grävdes utanför boplatssområdet i avgränsande syfte för att säkerställa att inga lämningar skulle finnas där en väg var planerad att byggas.

Figur 6. Schakt 10 bestående av 0,2 meter tjockt lager matjord med stenig morän i botten. Foto från väster.

Figur 7. Schakt 23 bestående av tunt lager matjord följt av stenig och grusig morän. Foto från öster.

Tolkning

Då ytterligare lämningar inte påträffades inom den berörda delen av boplatsten Viby 344 talar detta för att denna del inte ingått i en central del av boplatsten. Förslagsvis finns den huvudsakliga boplatssytan vid boplatstens östra del som är belägen på en platå invid en svag östslänt. Inga fortsatta arkeologiska undersökningar inom berörd del av Viby 344 som omfattades av förundersökningen är befogade.

Figur 8. Vy från undersökningsområdet norrut mot ett husbygge i Högeråsen. Jämför gärna huset med omslaget till utredningsrapporten 2015:06. Det gamla huset revs och ett nytt byggdes med inspiration från det gamla. Foto från söder.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Förundersökningens syfte var att klargöra fornlämningens närmare art och omfattning samt att skapa ett underlag för Länsstyrelsens bedömning om tillstånd till att ta bort aktuell del av fornlämningen kan ges. Efter att undersökningen har genomförts kan konstaterats att ingen vidare förekomst av kulturlager eller ytterligare boplatzlämningar har påträffats inom undersökningsområdet. Inga betydande avvikelser gjordes från undersökningsplanen eller från den upprättade kostnadsberäkningen, bortsett från att undersökningen genomfördes snabbare än planerat och därmed genererade en lägre kostnad.

Referenser

Tryckta källor

- Larsson, S. 2017. *Inblickar i yttre och inre gravskick på gravfältet Viby 47, Nalaviberg*. Ny Markkabel genom gravfältet Viby 47:1, Viby socken, Fastigheten Nalaviberg 5:5 m.fl. Hallsbergs kommun, Närke. Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Arkeologgruppen AB rapport 2017:44.
- Rönngren, J. 2015. *Boplatslämningar i Högeråsen*. Fastigheten Norra Höga 1:23, Hallsbergs kommun, Viby socken, Närke, Örebro län. Arkeologisk utredning etapp 2. Arkeologgruppen AB rapport 2015:06.
- Rönngren, J. 2018. *Torplämning invid nybygge – Gullberga i Viby socken*. Gullberga 1:8, Viby socken, Hallsbergs kommun, Närke. Arkeologisk utredning etapp 2. Arkeologgruppen rapport 2018:26.

Kartor

- Storskifte på inägor, 1777. Viby socken, Höga nr 1-2.
Lantmäteristyrelsens arkiv.

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Schaktnr	Storlek (m)	Djup (m)	Beskrivning
1	13x1,5	0,3	Bestod överst av matjord 0,2 meter. Stenig och grusig morän i botten
6	10x1,5	0,3	Bestod överst av matjord 0,2 meter. Stenig och grusig morän i botten
10	25x2,8-4,8	0,2	Bestod överst av matjord 0,1-0,2 meter. Stenig och grusig morän i botten
23	16x3	0,2	Bestod överst av matjord 0,1-0,2 meter. Stenig och grusig morän i botten

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2018:33

